

CEVROINSTITUT
[vysoká škola]

OBČANSKÁ SPOLEČNOST PARTICIPACE

Občanská společnost v transformaci

Karel B. Müller

www.karelmuller.eu

**ČEŠI,
OBČANSKÁ
SPOLEČNOST
A EVROPSKÉ VÝZVY**

KAREL B. MÜLLER

TRITON

Podmínky splnění kurzu:

Závěrečný test: 70 %

Aktivní účast na přednáškách: 10 %

Seminární práce: 20 % (není povinná)

2-3 tisíce slov

Obsah

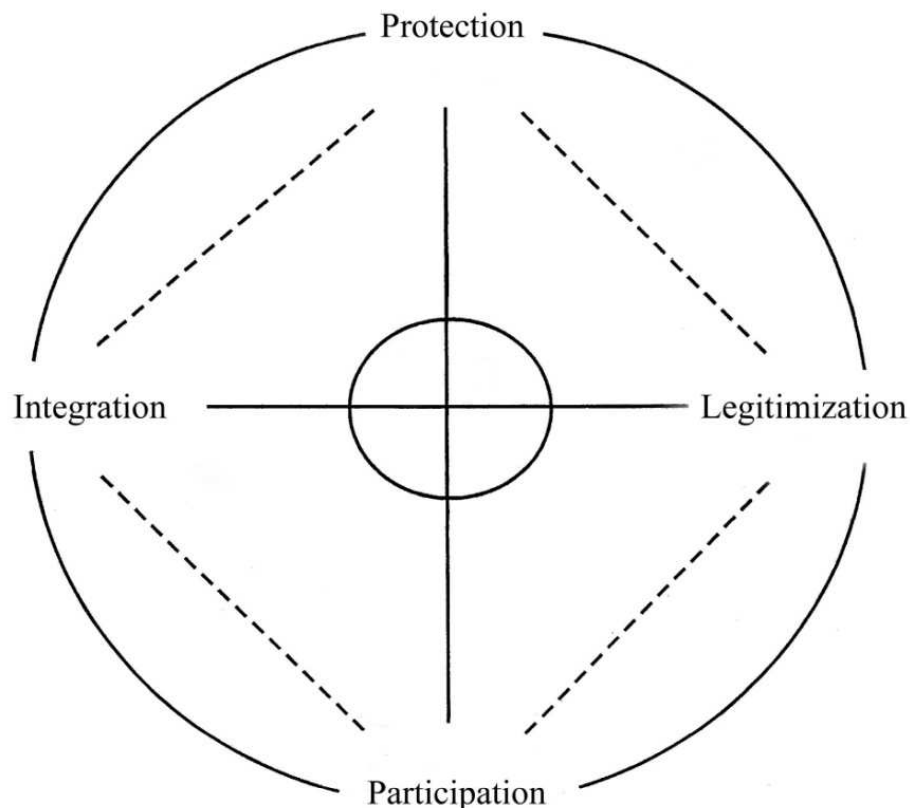
Poděkování	9
Předmluva (<i>Miloš Havelka</i>)	11
Úvod	14
1 Kvalita demokracie v Česku aneb málo vědecký úvod do problematiky	19
2 Občanská společnost	28
2.1 Empirická perspektiva	33
2.2 Spory o vymezení pojmu – generalisté, maximalisté, minimalisté	35
2.3 Normativní perspektiva	42
2.4 Komplementární (činnostně-strukturní) perspektiva	46
2.5 Záruky funkčních dimenzí ve vztahu občanské společnosti a státu	58
3 Občanská společnost v českých zemích: historické předpoklady, formy a perspektivy	65
3.1 Rakouské období	65
3.1.1 Německé národní hnutí a německé Rakousko	68
3.1.2 Světáci versus uvědomění národovci	70
3.1.3 Rakousko v Evropě	73
3.1.4 Veřejnost, česká společnost a politika	75
3.1.5 Společnost bez vlastního státu a její politika	91
3.1.6 Hospodářský nacionalismus, jeho formy a předpoklady aneb šestkrát málo	107
3.1.7 Dílčí shrnutí a východiska	130
3.2 První Československá republika	133
3.2.1 Boj o stát	138
3.2.2 Stát stran aneb z obrany do útoku	140
3.3 Komunistické období	150
3.4 Obnova demokracie a budování občanské společnosti po roce 1989	157
3.4.1 Občanská pasivita	162
3.4.2 Slabá veřejnost	165
3.4.3 Krize institucí	167
3.4.4 Krize důvěry	176
4 Důvěra a instituce	183
4.1 Institucionální analýza: kulturní a funkční paradigma (Giddens, Luhmann)	186
4.2 Diskuse mezi zastánci asociativního a institucionálního přístupu (Putnam, Rothstein)	190
5 Modernita a identita	204
5.1 Časoprostorové rozpojení a krize paměti	208
5.2 Nacionalismus a politika identity	213
6 Občanská společnost v Evropě	218
6.1 Evropeizace národního státu	219
6.2 Evropská občanská společnost a aktivní hranice	224
6.2.1 Formy, sociální funkce a proměny hranice	226
6.2.2 Aktivní hranice, kolektivní identity a kulturní střetávání	228
6.2.3 Aktivní hranice a pozitivní identity	233
6.2.4 Sféra evropských veřejností	235
6.2.5 Aktivní hranice a evropská veřejná sféra	239
6.2.6 Aktivní hranice, naši neznámí a veřejné učení – směrem k demokratické integraci	243
6.2.7 Obsluhování aktivní hranice a analytické možnosti konceptu – ilustrativní podpora	245
6.2.8 Dílčí shrnutí	250
Závěrečné shrnutí a hodnocení	253
Literatura a prameny	275
Seznam schémat, tabulek a grafů	290
Jmenný rejstřík	291
Věcný rejstřík	293

Občanská společnost

Tocquevillovsko-giddensovská perspektiva

Müller, KB (2016), *Češi, občanská společnost a evropské výzvy*. Praha: Triton.

Očekávání/funkce

Rizika I.

RIZIKA II.

- **Občanská pasivita, apatie** ---
nadmíra občanské participace
- **Zneužívání politické moci, centralizace, byrokratizace** --
- slabý stát
- **Krize legitimacy institucí** ---
nekritická důvěra
- **Atomizace, anomie** ---
nadměrná sociální soudržnost (nacionalismus, šovinismus)

Politická kultura (?)

empirie X normativita

- Authors of classical concept – American political scientists **Gabriel Almond a Sidney Verba**
- «*The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations*» (1963)
- UK, Germany, Italy, US, Mexico

Gabriel Almond

Sidney Verba

The most important elements of the PC (interpretation of Almond and Verba)

- The knowledge of politics
- Pride in the political system
- Relationship with the representatives of other political parties
- Tolerance
- Individual civic competence
- Interpersonal trust
- Civic activism

The typology of

Almond and Verba

- **Parochial political culture:** citizens are distant and unaware of politics, have no knowledge or interest in politics, are regardless of the decisions taken by the state
- **Subject political culture:** citizens are heavily subjected to the decisions of government, are aware of politics, its actors and institutions
- **Participant political culture:** citizens are able to influence the government in various ways and they are affected by it

Individual political orientations/patterns

- **Cognitive** – knowledge and belief about the political system (how much does one know?)
- **Affective** – emotions and feelings (about the political system, its personnel, its performance)
- **Evaluative** – judgments, decisions and opinions about political objects

The Civic Culture

- **The Civic Culture** is the necessary condition of the stable liberal democracy existence
- **The Civic Culture** is the „sound“ mixture of the three above mentioned types of political culture

The alienated political culture

(Feierabend, Klicperová-Baker)

- Political apathy
- It is a modern concept
- It is the culture of those members of the society, who give up politics or are fed up with politics
- They are cynical, disappointed and tired
- Rozvázání „společenské smlouvy“ (?)

Participace

volební (aktivní, pasivní) x nevolební
protestní x utvářecí
příležitostná x průběžná

Nástroje participace

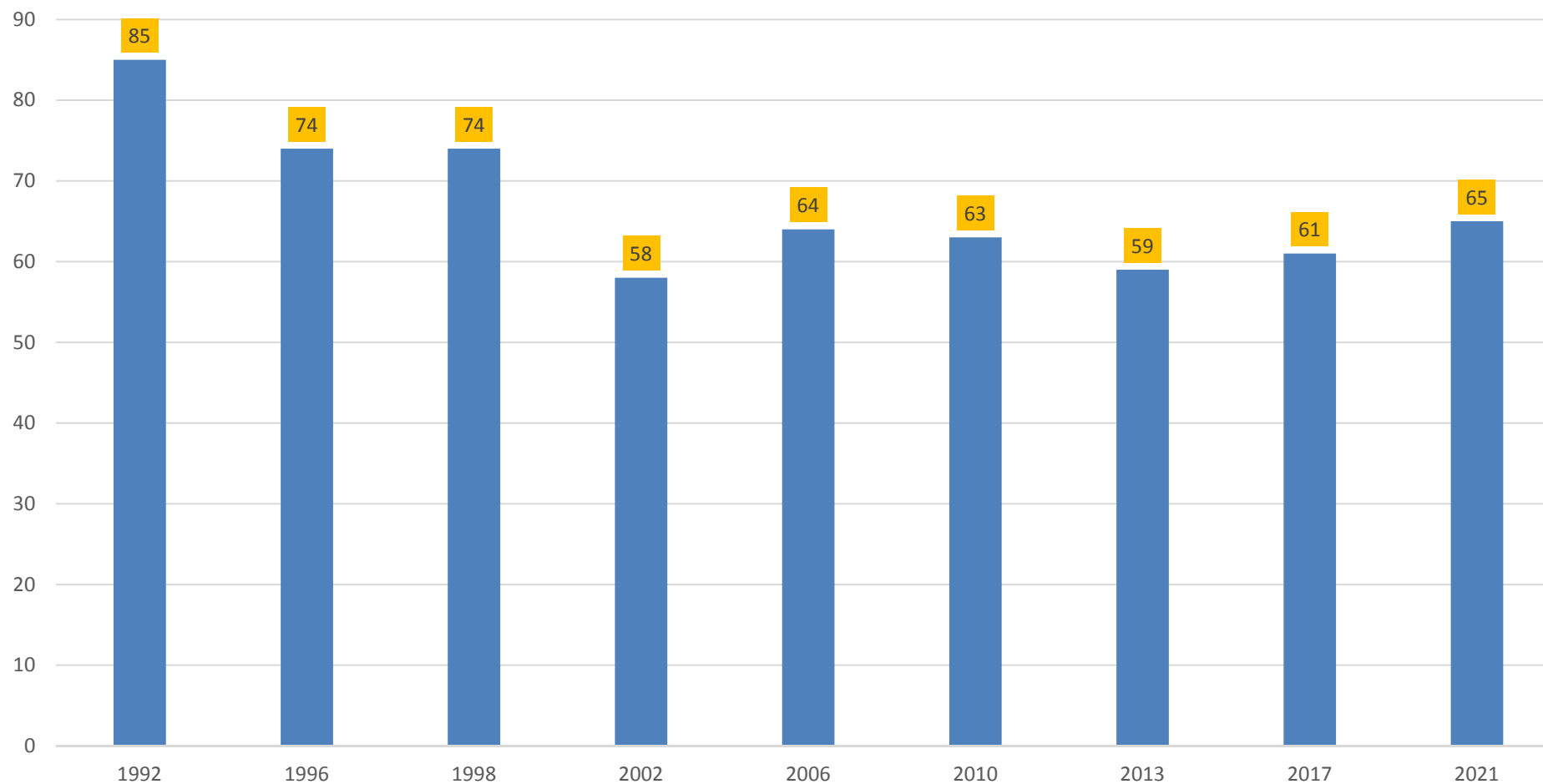
- Volby (aktivní, pasivní)
- Partikulární (lobby, o.s.) x obecný (O.P.S., ústavy, odbory/trade union)
- Proti/lobbování
- Petice
- Participativní rozpočet (menší obce, menší částky, opozice, Piráti...)
- Místní referendum
- Stávku, protesty, happening – sdružovací x spolčovací
- Svobodu slova – Londýn (speech corner), Praha (?), média, blog ...
- Artikulace, agregace, selekce zájmů

Volební participace

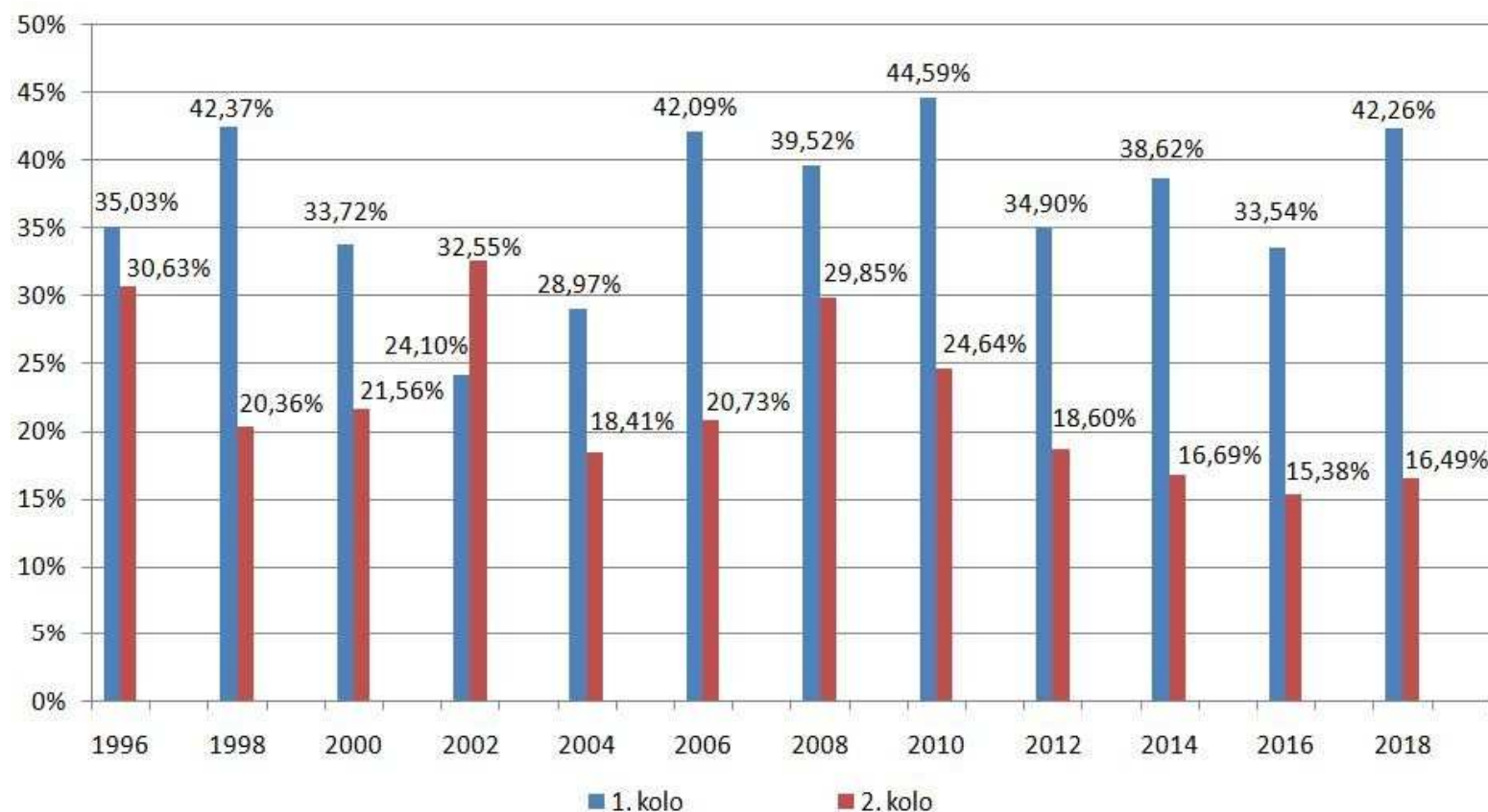
- Volební strategie (???)
- Znáte, neznáte kandidáta?
- Volba podle činů nebo podle slibů?
- Volba srdíčkem, víte koho chcete!
- Negativní volba, víte koho nechcete!
- Strategická volba (?)
- Volební abstinence! Skutečně?

Volby do PS PČR

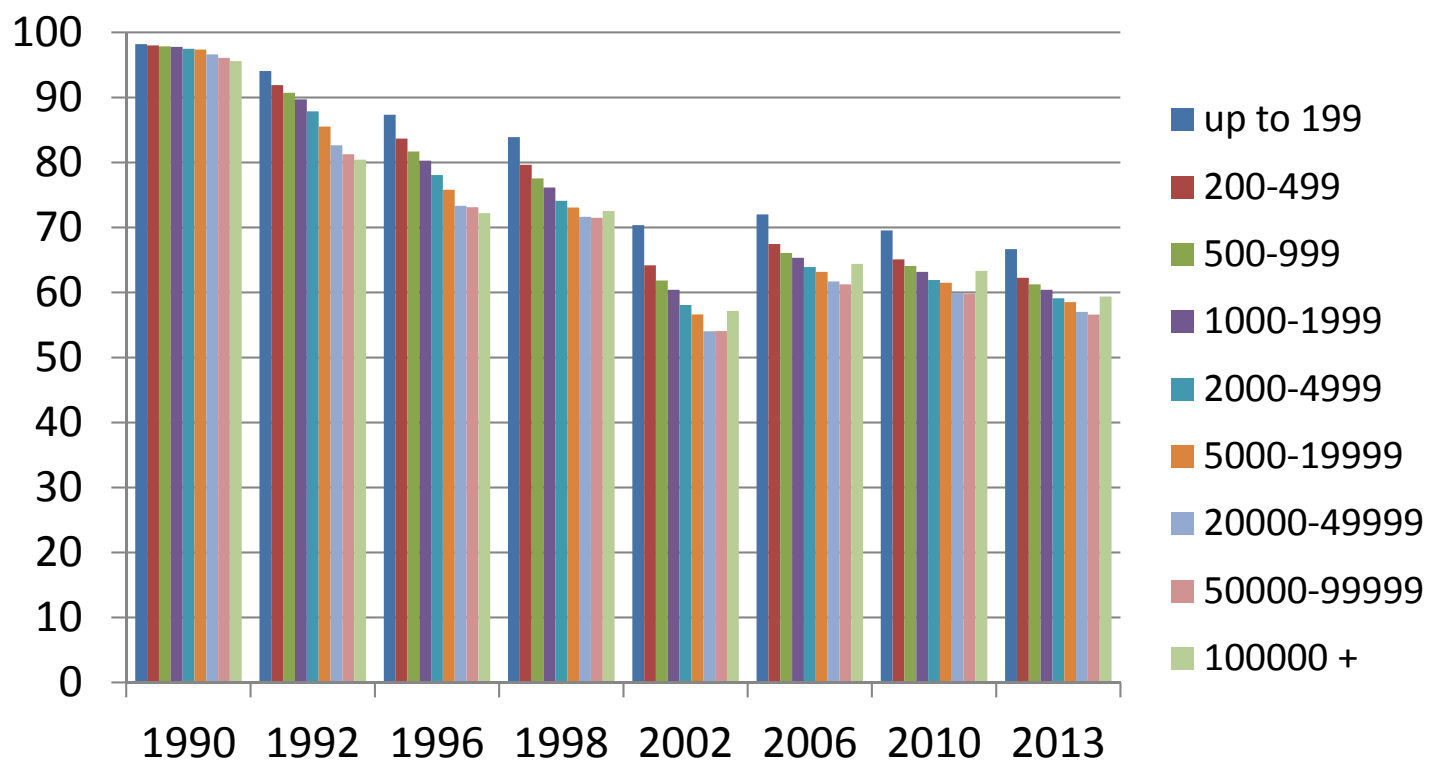
Název grafu

Volební účast v senátních volbách

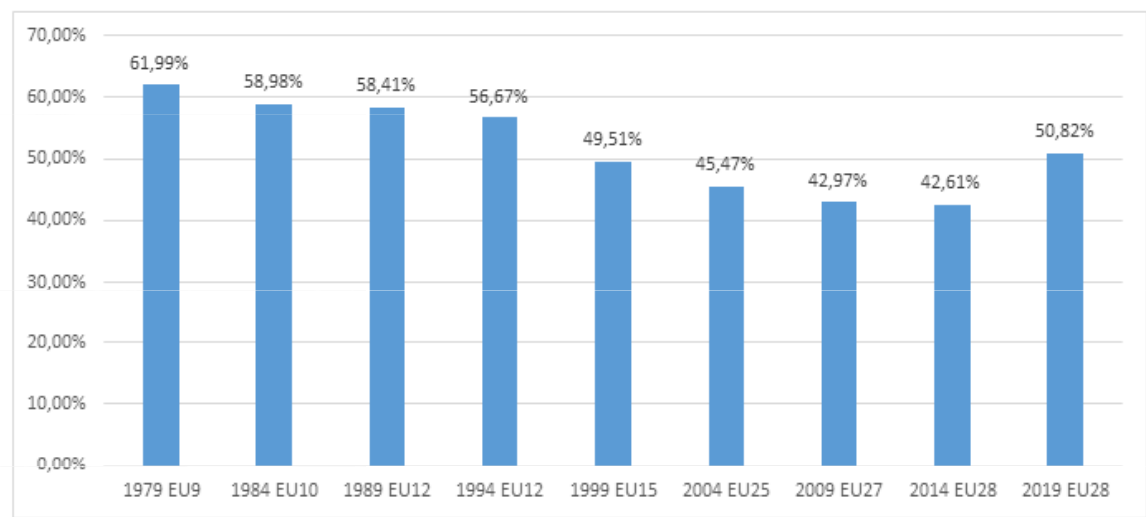
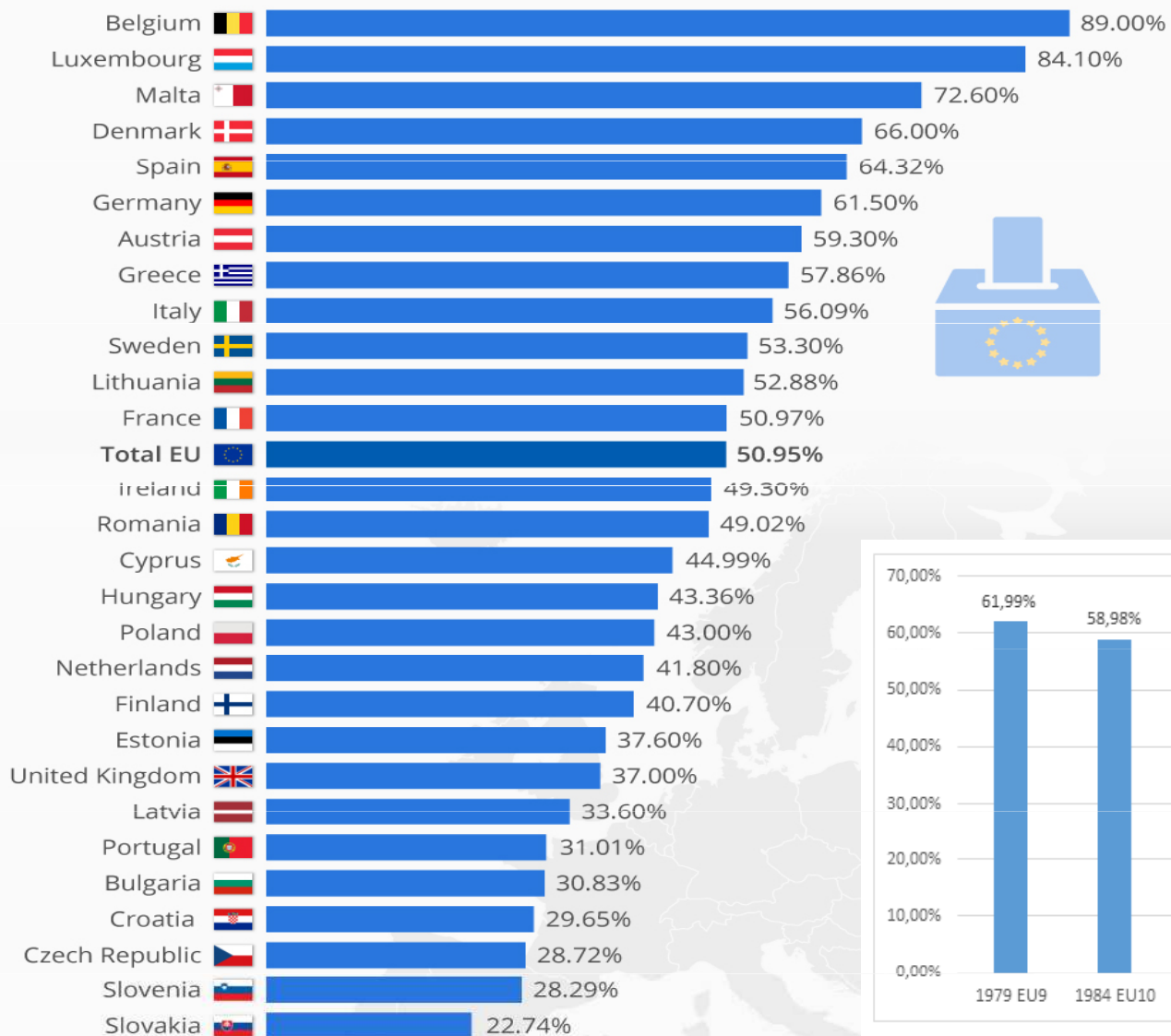
Volební účast v parlamentních volbách podle velikosti obce - CZ 1990-2013

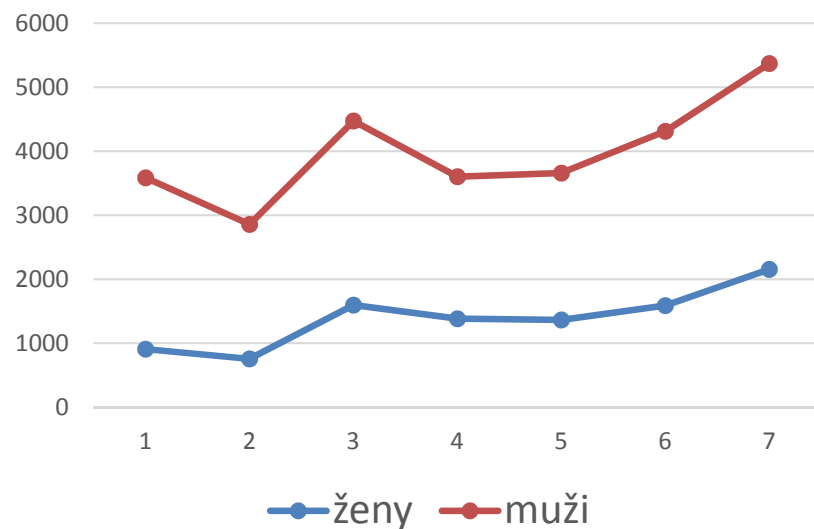
European Elections: Where Turnout Was Highest & Lowest

Turnout by country at the 2019 European Elections*

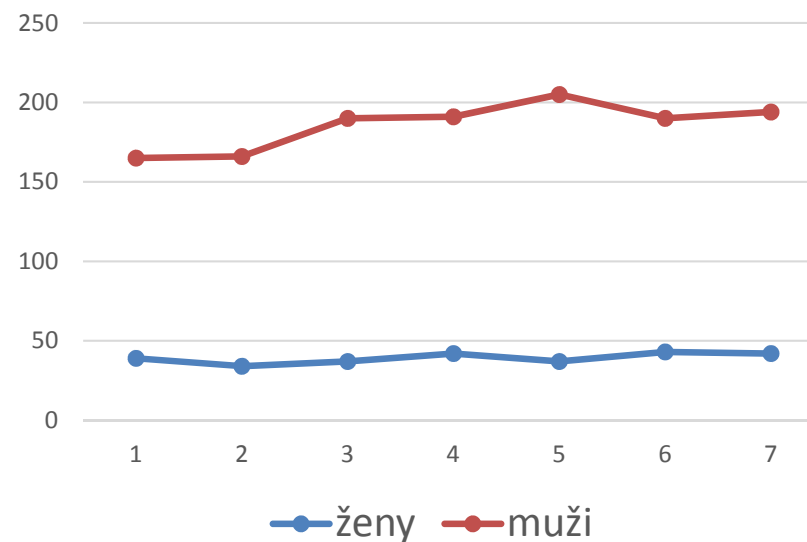

Počet kandidujících

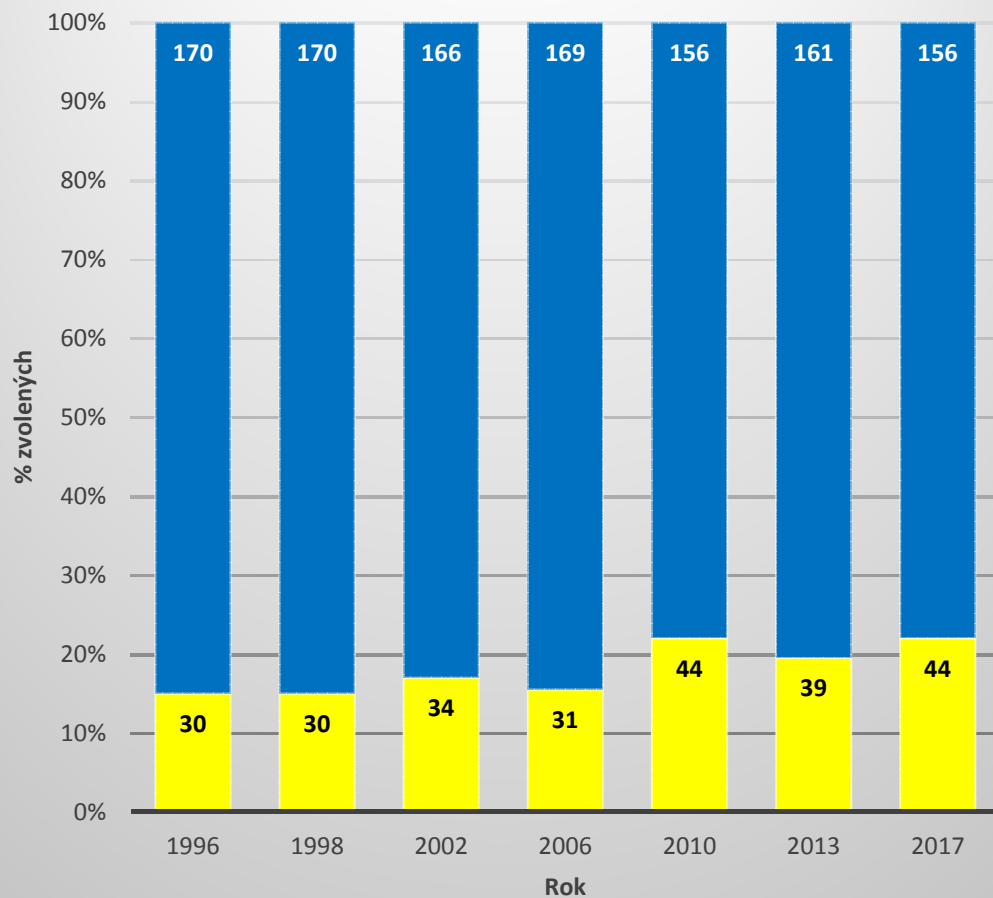
Poslanecká sněmovna
1996 – 2017

Senát 2006 – 2018

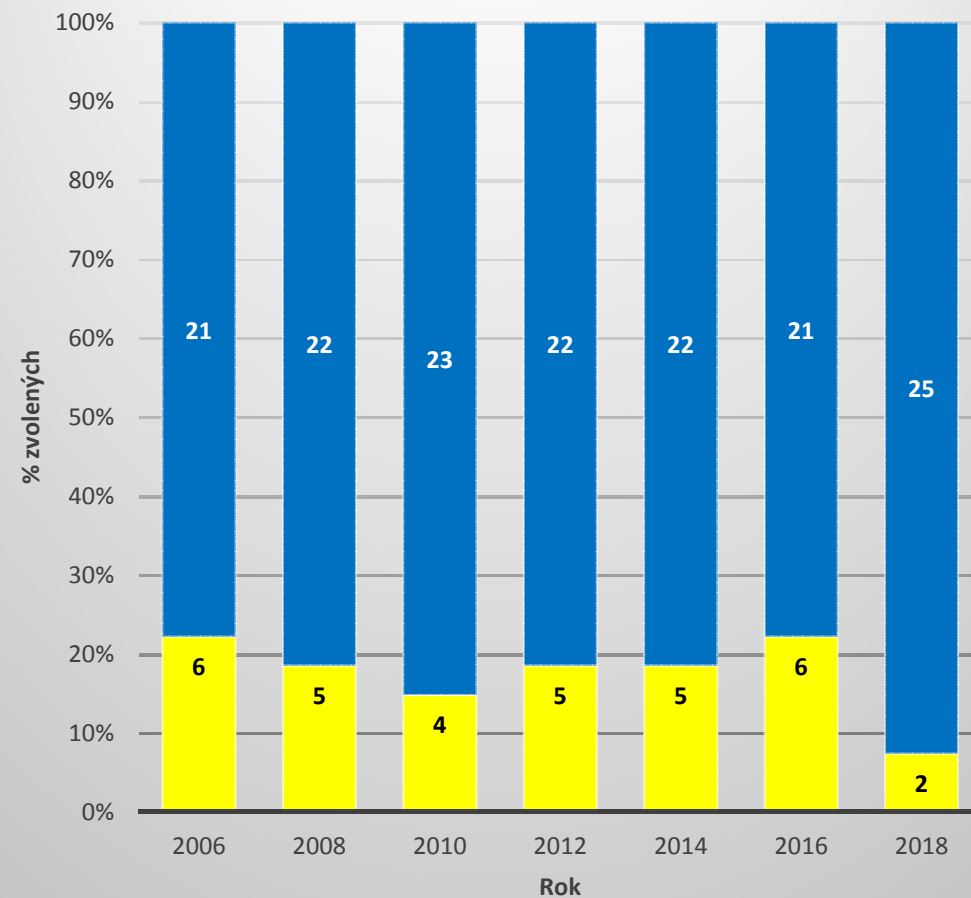

Muži a ženy zvolení do PSČR (%)

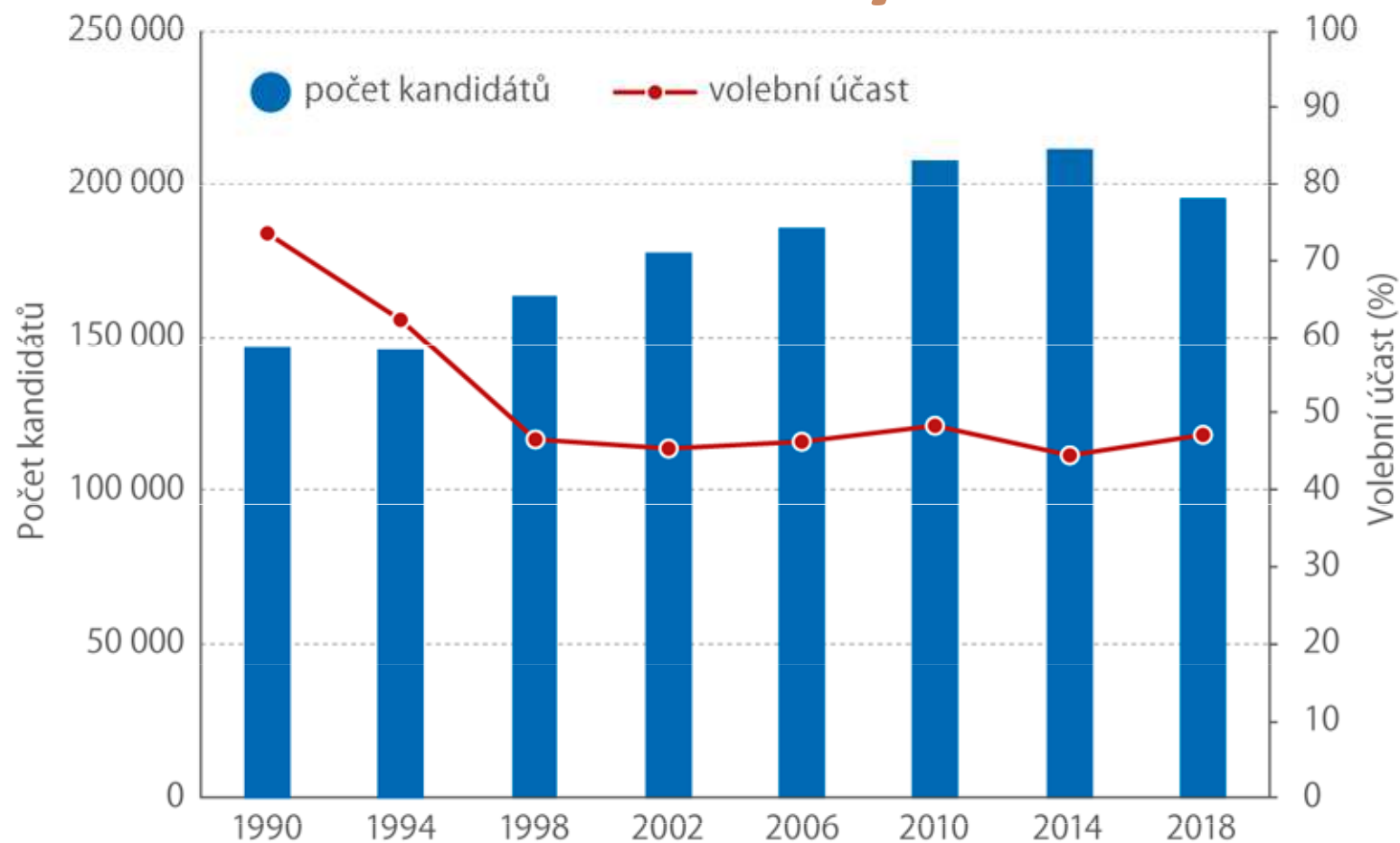
ženy muži

Muži a ženy zvolení do Senátu (%)

ženy muži

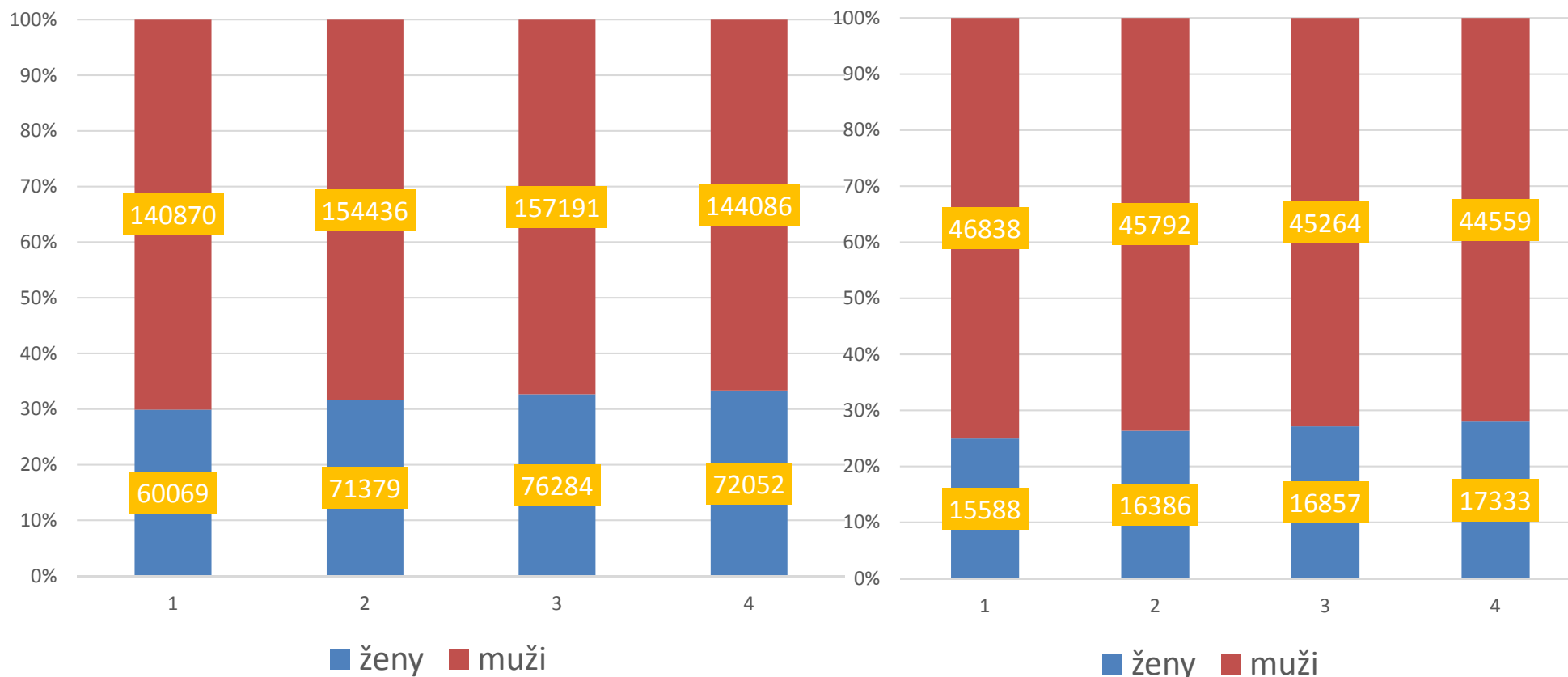
Komunální volby

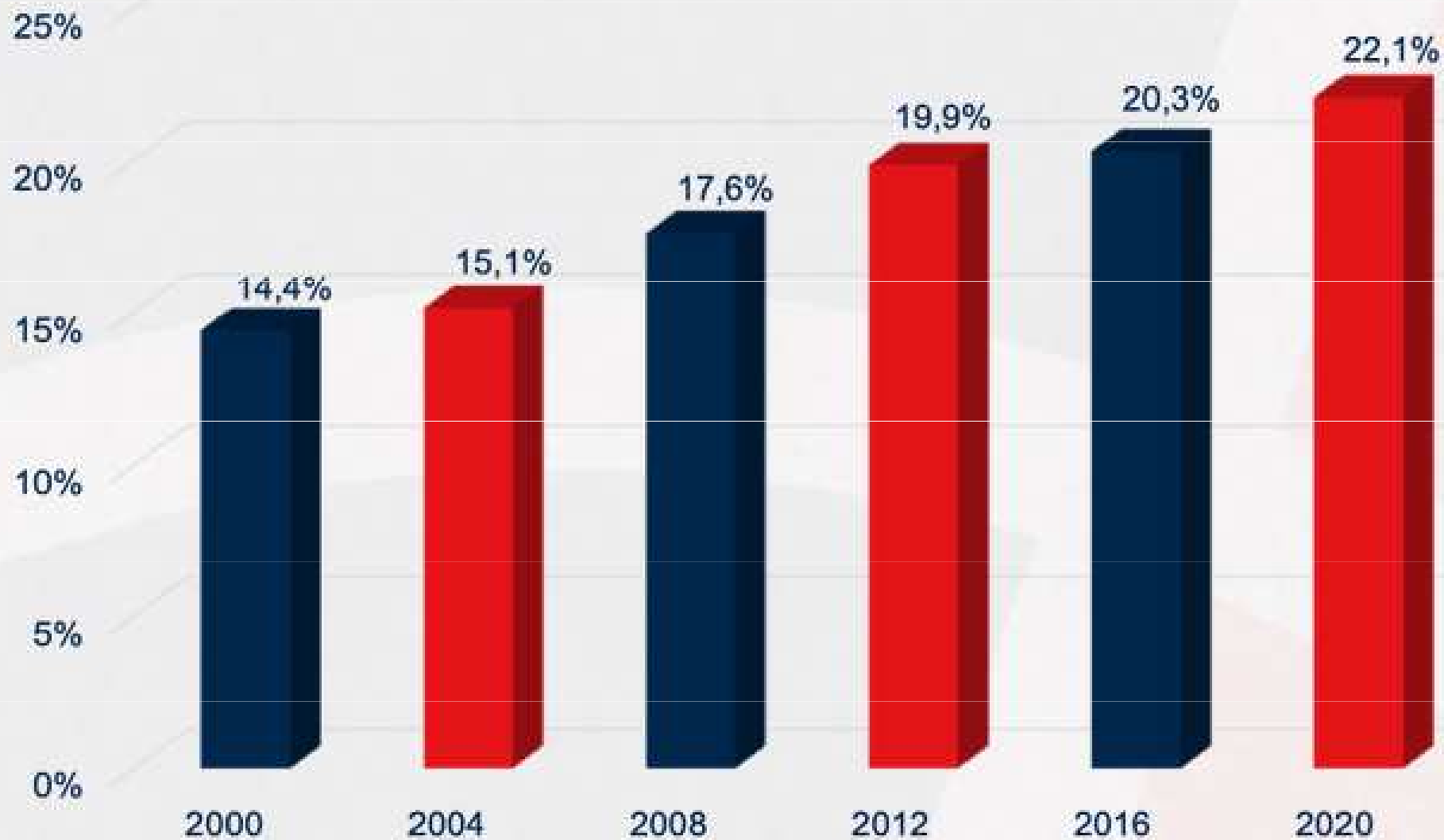
Volby do obecních zastupitelstev 2006 – 2018

Kandidující

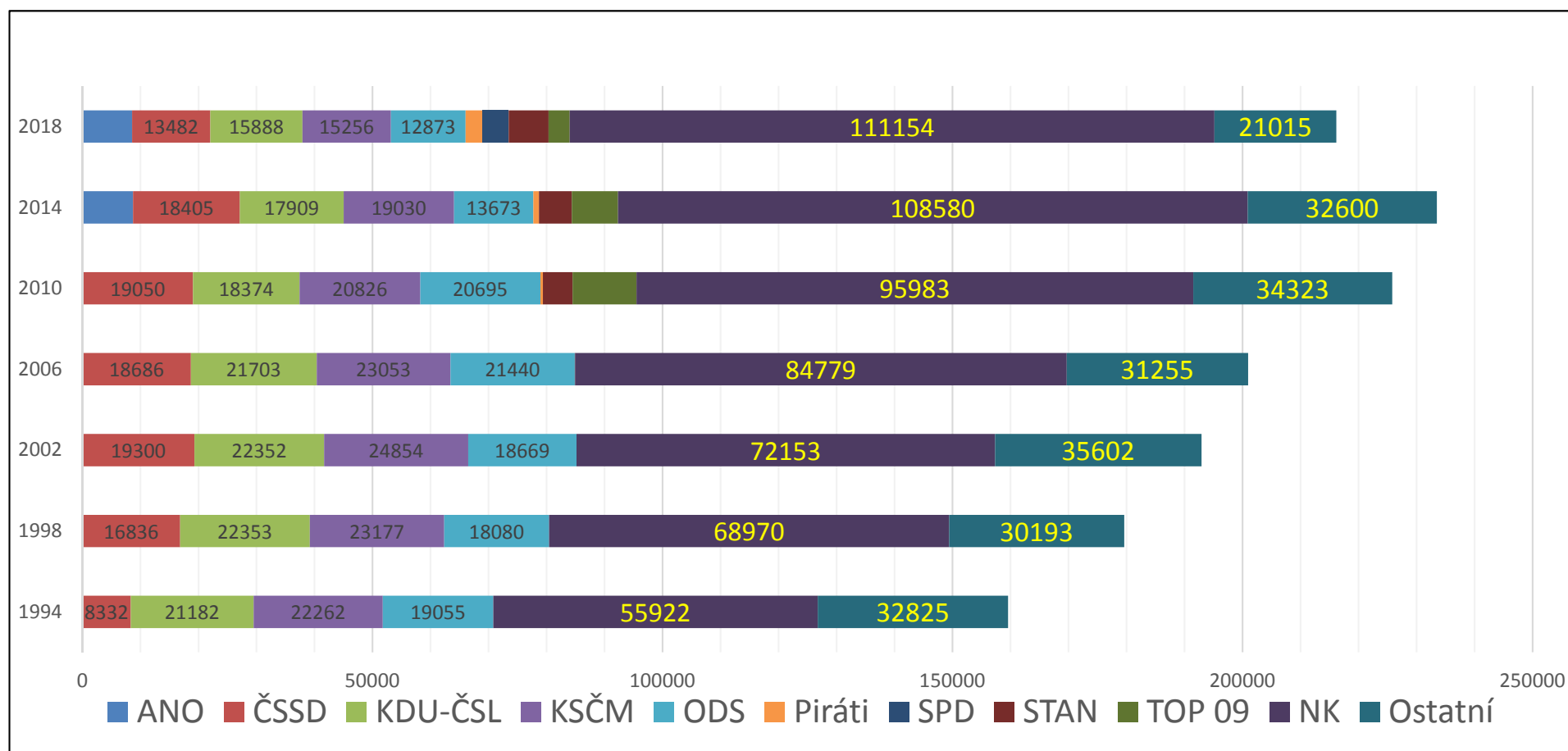
Zvolení

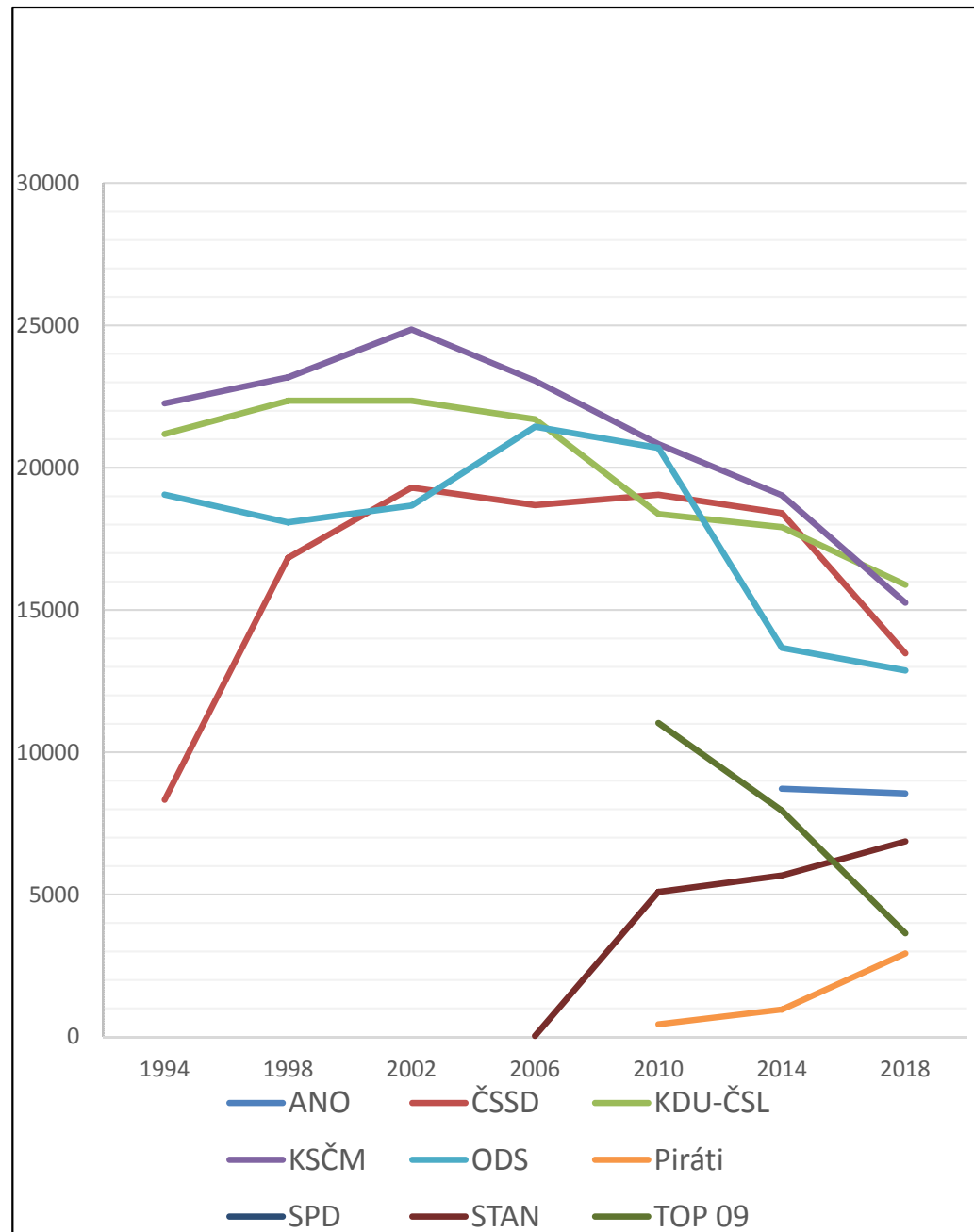
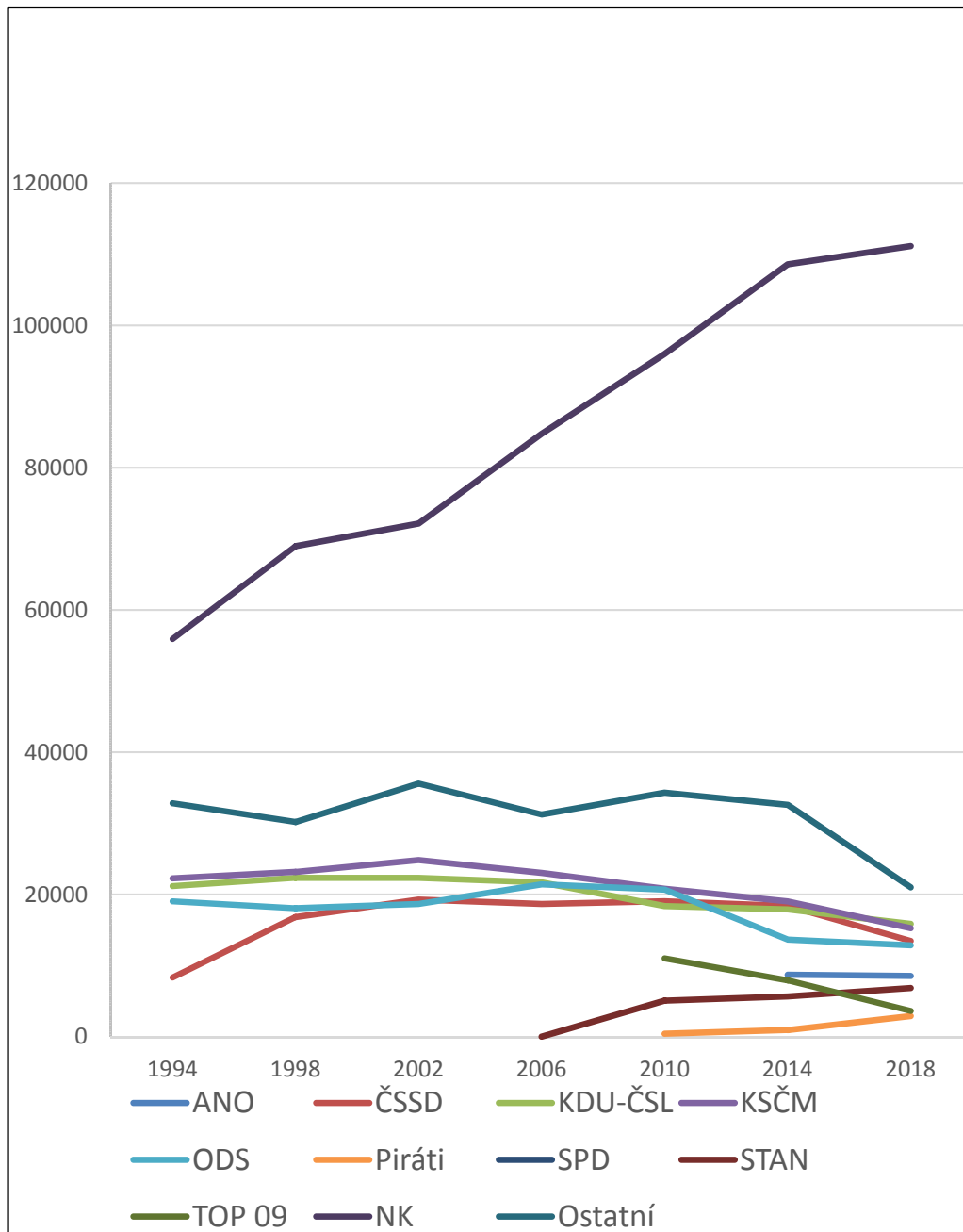
Vývoj zastoupení žen v zastupitelstvech krajů

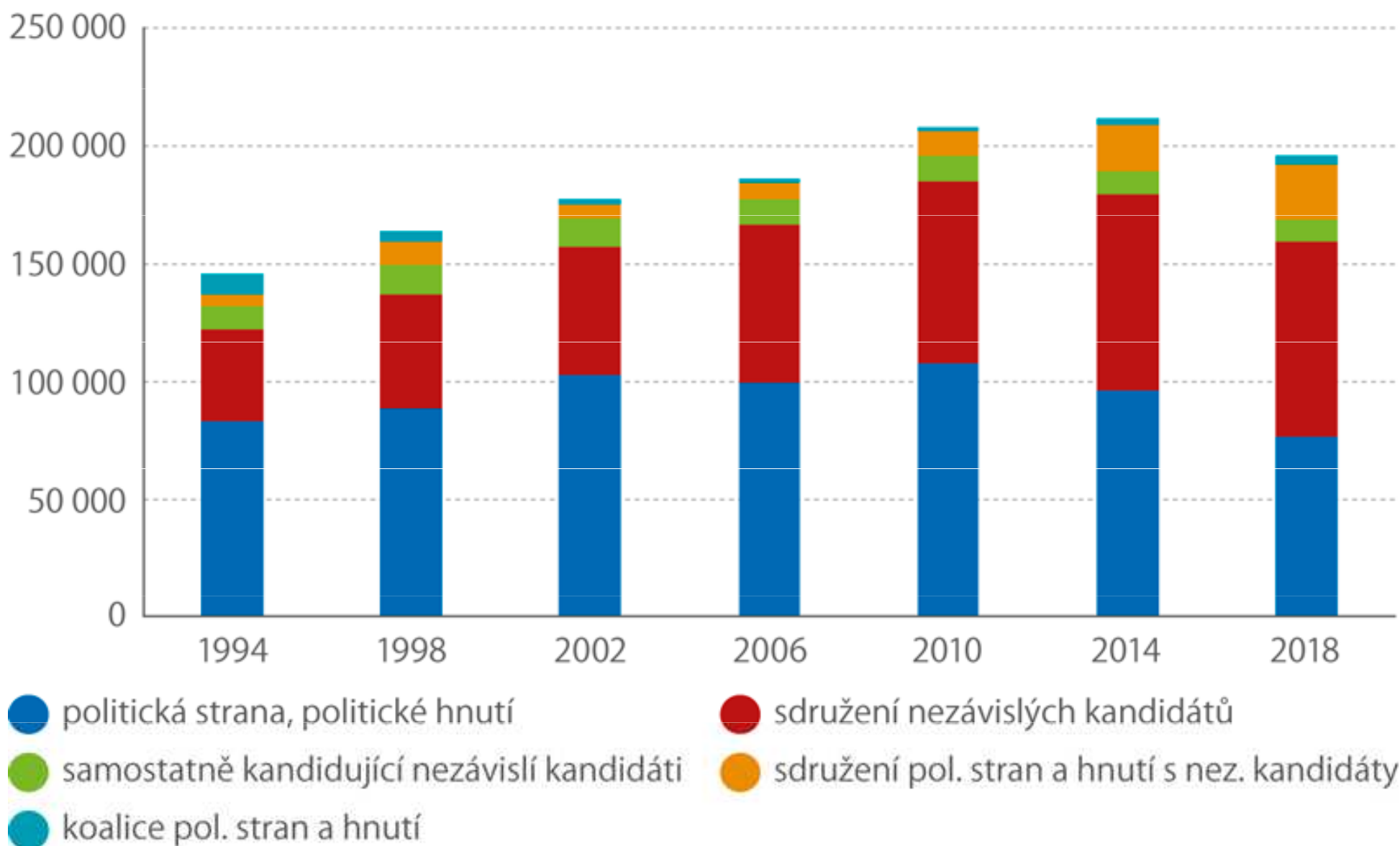
Počty kandidátů stran (komunální volby)

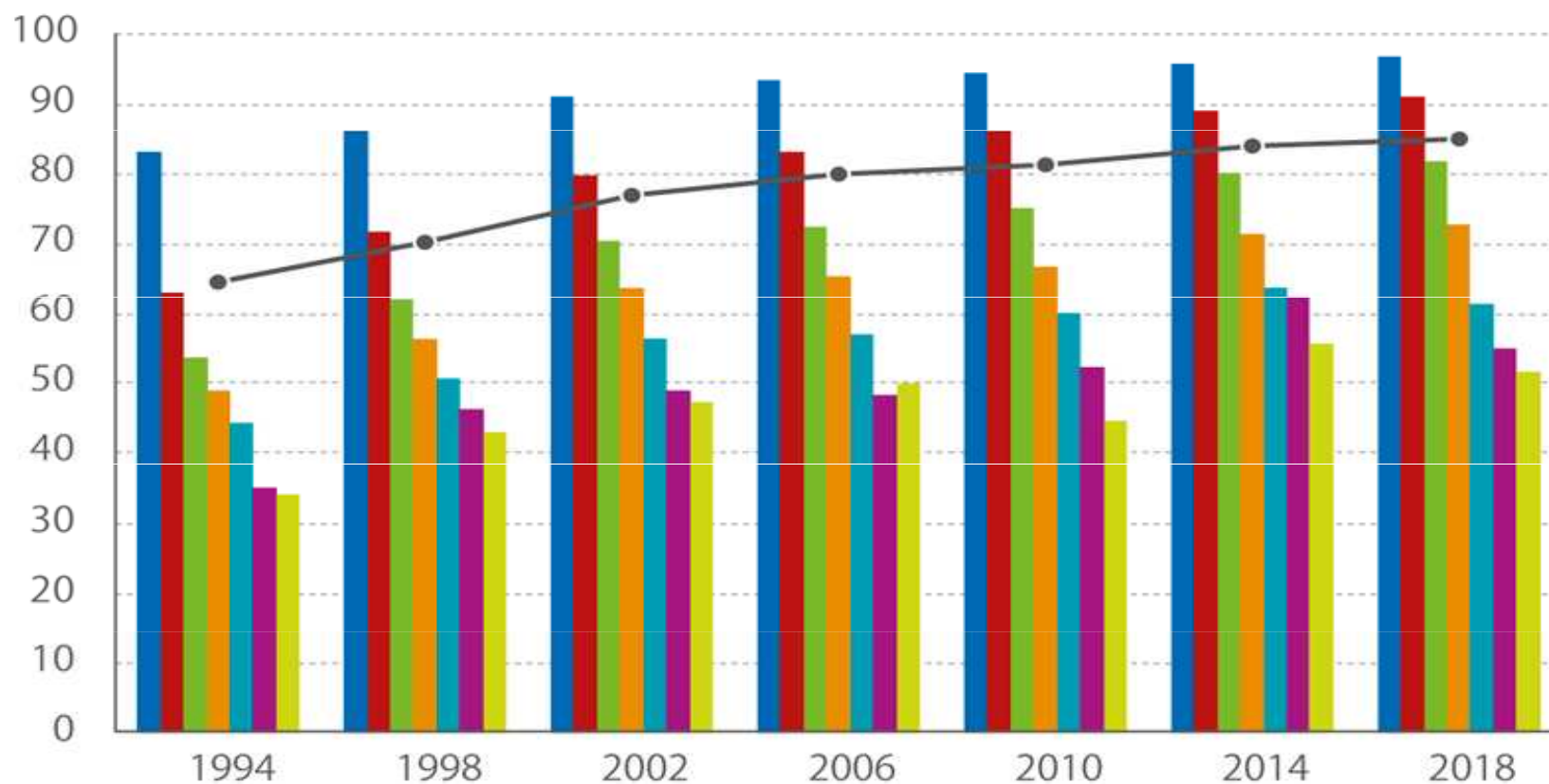
Počty kandidátů / bez NK

v komunálních volbách, 1994–2018

Podíl kandidátů bez politické příslušnosti podle velikosti obce (podle počtu zapsaných voličů) v komunálních volbách 1994–2018 (%)

● do 500 voličů

● 2 001–5 000 voličů

● 15 001–50 000 voličů

● nad 150 000 voličů

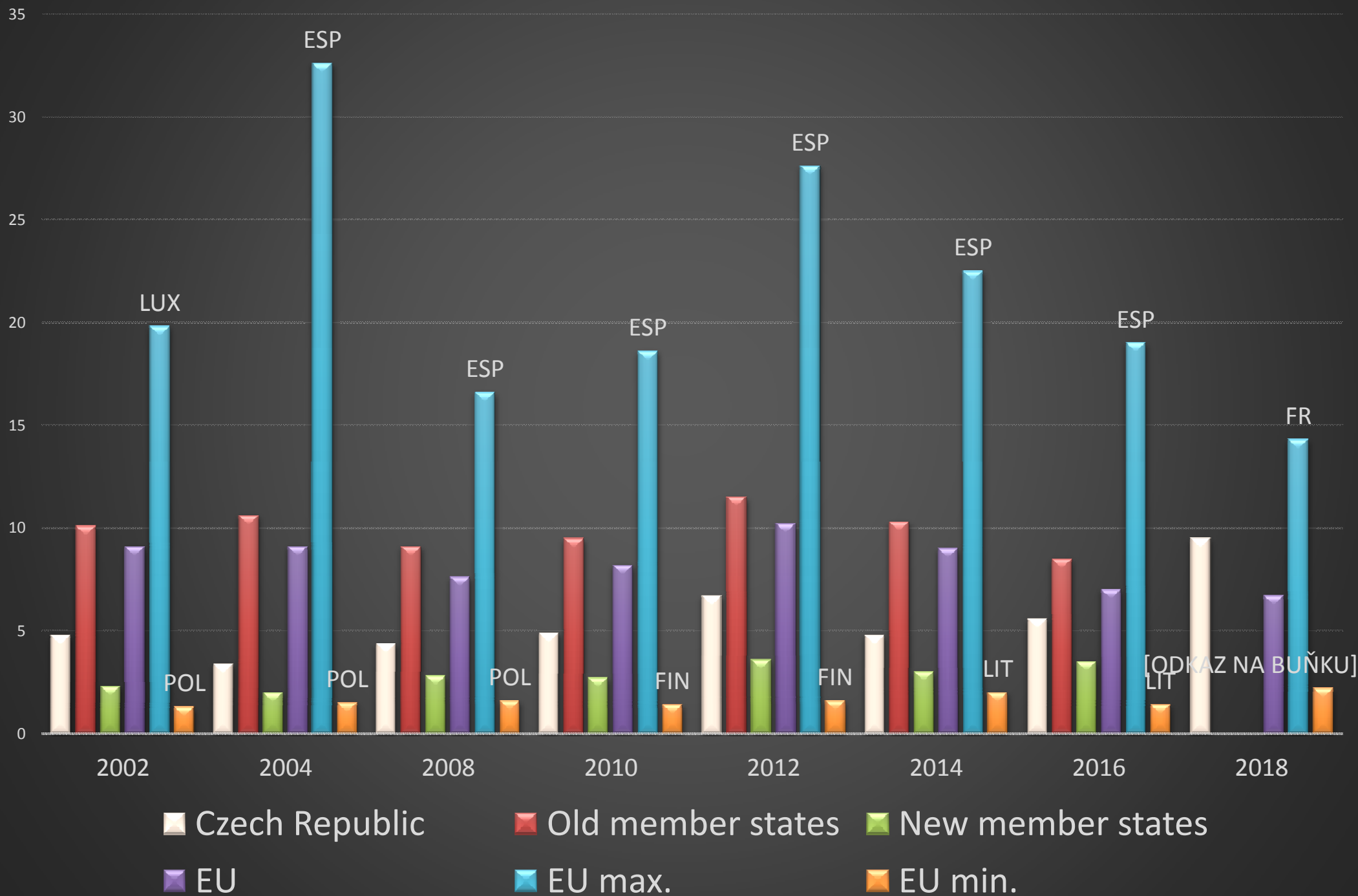
● 501–2 000 voličů

● 5 001–15 000 voličů

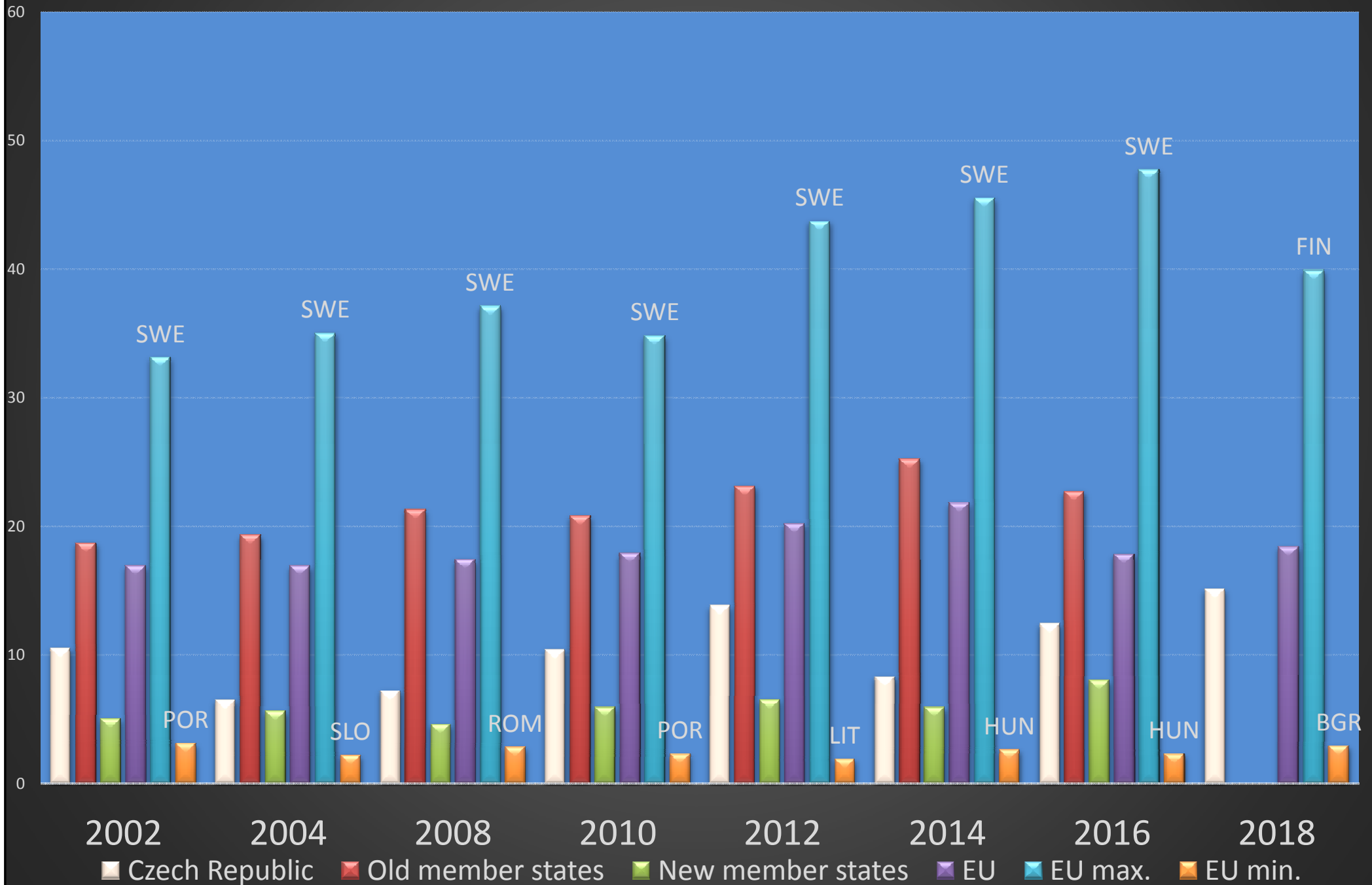
● 50 001–150 000 voličů

—●— kandidáti bez politické příslušnosti – ČR

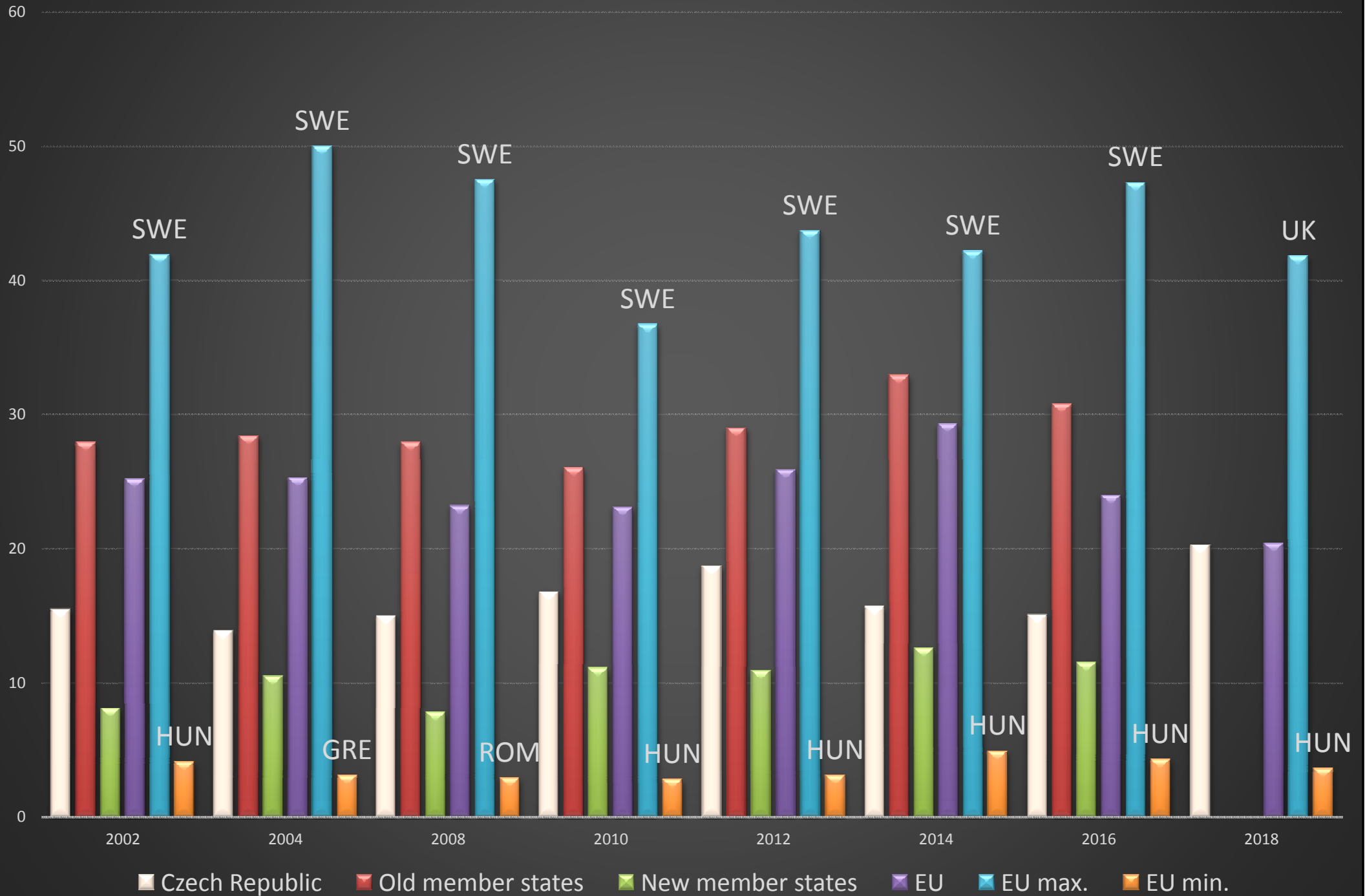
Participation in demonstrations

Boycott of products in the EU

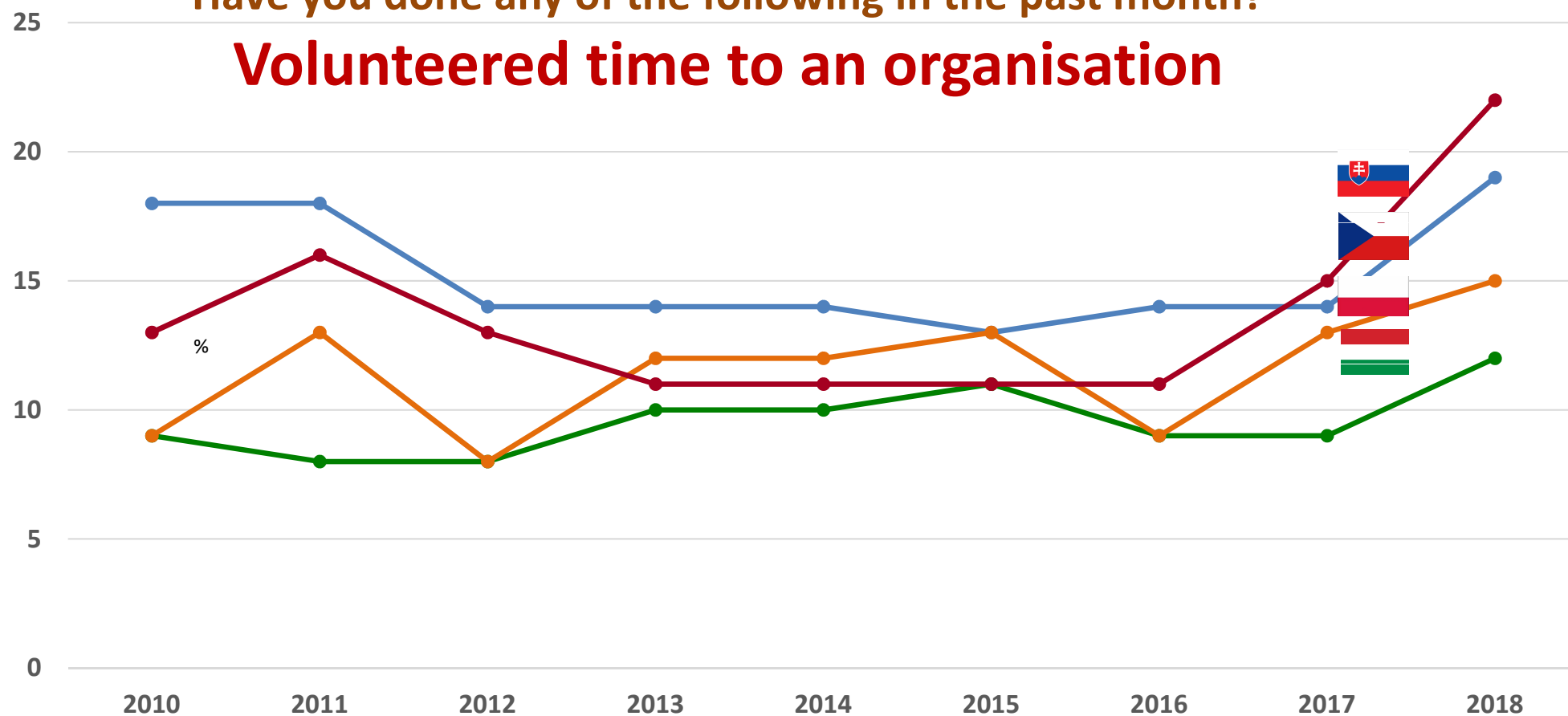
Participation in petitions

THE SHARE OF VOLUNTEERS IN POPULATION

Have you done any of the following in the past month?

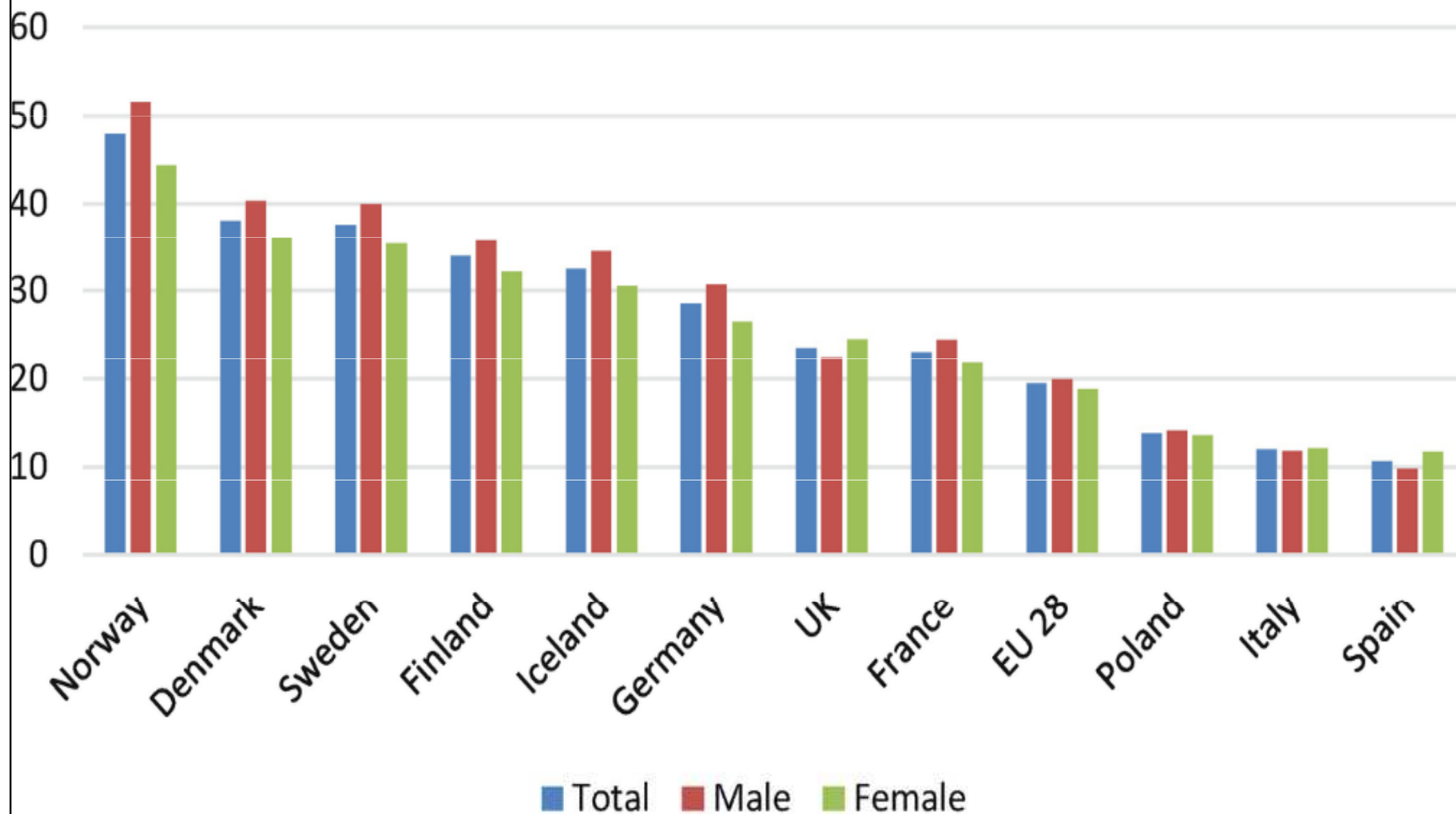
Volunteered time to an organisation

Source: WGI, Gallup's World View World Poll, N=1000 per country.

— Czech Republic — Hungary — Poland — Slovakia

Volunteering

Source: Eurostat: EU Income and Living Survey (SILC 2016).

Czechs after 30 free years

Prague 16. 11. 2019

